Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (osmi senat)

z dne 3. junija 2021 *

„Predhodno odločanje – Pravosodno sodelovanje v civilnih zadevah – Uredba (EU) št. 1215/2012 – Določitev mednarodne pristojnosti sodišč države članice – Člen 5(1) – Delavec, ki je državljan države članice – Pogodba, sklenjena s konzularnim predstavništvom te države članice v drugi državi članici – Naloge delavca – Neobstoj prerogativ javne oblasti“

V zadevi C-280/20,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sofiyski Rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija) z odločbo z dne 27. maja 2020, ki je na Sodišče prispela 25. junija 2020, v postopku

ZN

proti

Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria v grad Valensia, Kralstvo Ispania,

SODIŠČE (osmi senat),

v sestavi N. Wahl, predsednik senata, F. Biltgen in J. Passer (poročevalec), sodnika,

generalni pravobranilec: M. Campos Sánchez-Bordona,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za bolgarsko vlado M. Georgieva in L. Zaharieva, agentki,

– za češko vlado M. Smolek, J. Vláčil in I. Gavrilova, agenti,

– za Evropsko komisijo M. Heller in G. Koleva, agentki,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

* Jezik postopka: bolgarščina.

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 5(1) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1) v povezavi z uvodno izjavo 3 te uredbe.

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med ZN in Generalno konsulstvo na Republika Bulgaria v grad Valensia, Kralstvo Ispania (generalni konzulat Republike Bolgarije v Valenciji [Španija]; v nadaljevanju: generalni konzulat) glede zahtevka za plačilo nadomestila za neizrabljen plačan letni dopust.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V uvodnih izjavah od 3 do 5 in 15 Uredbe št. 1215/2012 je navedeno:

„(3) [Evropska u]nija si je zastavila cilj ohranjati in razvijati območje svobode, varnosti in pravice, med drugim z lajšanjem dostopa do sodnega varstva, zlasti z načelom vzajemnega priznavanja sodnih in izvensodnih odločb v civilnih zadevah. Za postopno vzpostavitev takšnega območja mora Unija sprejeti ukrepe v zvezi s pravosodnim sodelovanjem v civilnih zadevah s čezmejnimi posledicami, zlasti kadar so ti potrebni za pravilno delovanje notranjega trga.

(4) Določene razlike med nacionalnimi predpisi, ki urejajo pristojnost in priznavanje sodnih odločb, ovirajo nemoteno delovanje notranjega trga. Nujno je potrebno sprejetje določb za poenotenje kolizijskih pravil glede pristojnosti v civilnih in gospodarskih zadevah ter zagotavljanje hitrega in enostavnega priznanja ter izvršitve sodnih odločb, sprejetih v državi članici.

(5) Te določbe spadajo na področje pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah v smislu člena 81 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU).

[…]

(15) Pravila o pristojnosti bi morala biti čim bolj predvidljiva in morajo temeljiti na načelu, da se pristojnost praviloma določa po stalnem prebivališču toženca. Pri tem bi morala taka pristojnost vedno obstajati, razen v nekaterih točno opredeljenih primerih, v katerih je zaradi predmeta spora ali avtonomije strank upravičena druga navezna okoliščina. Da bi postala skupna pravila preglednejša in da ne pride do kolizije pristojnosti, je treba stalno prebivališče pravne osebe opredeliti kot avtonomen koncept.“

4 Člen 1(1) navedene uredbe določa:

„1. Ta uredba se uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah, ne glede na naravo sodišča. Zlasti ne zajema davčnih, carinskih ali upravnih zadev ali odgovornosti države za dejanja in opustitve pri izvajanju državne oblasti (*acta iure imperii*).

[…]“

5 Člen 5(1) te uredbe določa:

„Osebe s stalnim prebivališčem v državi članici so lahko tožene pred sodišči druge države članice samo na podlagi pravil iz oddelkov 2 do 7 tega poglavja.“

6 Člen 7(1) te uredbe tako določa:

„Oseba s stalnim prebivališčem v državi članici je lahko tožena v drugi državi članici:

1. (a) v zadevah v zvezi s pogodbenimi razmerji pred sodiščem v kraju izpolnitve zadevne obveznosti;
   (b) za namene te določbe, in razen če ni drugače dogovorjeno, je kraj izpolnitve zadevne obveznosti:

   – v primeru prodaje blaga kraj v državi članici, kamor je bilo v skladu s pogodbo blago dostavljeno ali bi moralo biti dostavljeno,

   – v primeru opravljanja storitev kraj v državi članici, kjer so bile v skladu s pogodbo storitve opravljene ali bi morale biti opravljene;
   (c) če se ne uporabi točka (b), potem se uporabi točka (a).“

7 Oddelek 5 navedene uredbe ureja pristojnost za individualne pogodbe o zaposlitvi. Tako člen 20 te uredbe, ki je vključen v navedeni oddelek, določa:

„1. V zadevah v zvezi z individualnimi pogodbami o zaposlitvi se pristojnost določa v skladu s tem oddelkom brez poseganja v člen 6, točko 5 člena 7 in v primeru postopka zoper delodajalca točko 1 člena 8.

2. Če delavec sklene individualno pogodbo o zaposlitvi z delodajalcem, ki nima sedeža v državi članici, vendar pa ima v eni od držav članic podružnico, predstavništvo ali drugo poslovno enoto, se v sporih, ki izhajajo iz poslovanja te podružnice, predstavništva ali poslovne enote, šteje, da ima delodajalec sedež v tej državi članici.“

8 Člen 21 Uredbe, ki je prav tako vključen v ta oddelek, določa:

„1. Delodajalec s stalnim prebivališčem [sedežem] v državi članici je lahko tožen:

(a) pred sodišči države članice, v kateri ima stalno prebivališče [sedež], ali

(b) drugi državi članici ali
   (i) pred sodišči v kraju, kjer ali od koder delavec običajno opravlja svoje delo, ali pred sodišči v kraju, kjer je nazadnje opravljal svoje delo, ali
   (ii) če delavec običajno ne opravlja ali ni opravljal svojega dela v eni in isti državi, pred sodišči v kraju, kjer se nahaja ali se je nahajala poslovna enota, ki je zaposlila delavca.

2. Delodajalec, ki nima stalnega prebivališča [sedeža] v državi članici, je lahko tožen pred sodiščem države članice v skladu s točko (b) odstavka 1.“

Bolgarsko pravo

Zakonik o delovnih razmerjih

9 Člen 362 Kodeks na truda (zakonik o delovnih razmerjih) določa:

„[…] Za delovne spore med zaposlenimi – bolgarskimi državljani, ki delajo v tujini – in bolgarskimi delodajalci v tujini je pristojno sodišče v Sofiji, medtem ko je za [navedene spore], če je delavec tožena stranka, pristojno sodišče države kraja stalnega prebivališča delavca v državi.“

Zakon o diplomatski službi

10 Člen 21 Zakon za diplomaticheskata sluzhba (zakon o diplomatski službi) določa:

„(1) […] Predstavništva Republike Bolgarije v tujini so teritorialne strukture ministrstva za zunanje zadeve, ki zagotavljajo diplomatsko in/ali konzularno dejavnost v drugi državi ali v razmerju do mednarodnih vladnih organizacij.

(2) Predstavništva v tujini so:

1. veleposlaništva;

2. stalna predstavništva in stalne delegacije pri mednarodnih vladnih organizacijah;

3. generalni konzulati, konzulati, vicekonzulati in konzularne agencije;

4. diplomatske pisarne in povezovalne pisarne;

5. posebne misije v smislu Konvencije o posebnih misijah, ki jo je 8. decembra 1969 […] sprejela Generalna skupščina Združenih narodov.

(3) Ministerski savet [svet ministrov] na predlog Ministar na vanshnite raboti [minister za zunanje zadeve] odpira predstavništva v tujini, določa njihovo vrsto in jih zapira.“

11 Člen 22 zakona o diplomatski službi določa:

„(1) Predstavništvo v tujini sestavljajo vodja misije, diplomatsko osebje, upravno in tehnično osebje ter pomožno osebje v smislu Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih, sprejete 18. aprila 1961 na Dunaju […], Dunajske konvencije o konzularnih odnosih, sprejete 24. aprila 1963 na Dunaju […], in Konvencije o specialnih misijah.

(2) Na predstavništvu v tujini je mogoče odvisno od njegove vrste, njegovih funkcij in njegove zasedbe urediti pisarne.

[…]“

12 Člen 80 tega zakona določa:

„Vodja misije predstavništva v tujini lahko s pisnim dovoljenjem ministra za zunanje zadeve, dodeljenim na podlagi obrazloženega poročila, sklene pogodbo o zaposlitvi z lokalnim prebivalcem.“

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

13 ZN je bolgarska državljanka s stalnim prebivališčem v Sofiji, ki ima dovoljenje za prebivanje v Španiji, kjer je kot izvajalka opravljala storitve, povezane z dejavnostjo generalnega konzulata.

14 ZN je 30. aprila 2019 v Bolgariji proti generalnemu konzulatu vložila tožbo, s katero je predlagala, prvič, priznanje njenega delovnega razmerja, in drugič, plačilo nadomestila za neizrabljen plačan letni dopust, in sicer za 120 neizrabljenih dni letnega dopusta, kar ustreza 30 dnevom letno, za obdobje od 2. januarja 2013 do 29. junija 2017.

15 ZN trdi, da je v navedenem obdobju na podlagi šestih zaporednih pogodb, sklenjenih z generalnim konzulatom, zagotavljala storitve v zvezi s sprejemanjem dokumentov v zadevah, ki so jih pri konzulatu sprožili bolgarski državljani, in upravljanjem teh zadev.

16 ZN navaja, da lahko predstavništva Republike Bolgarije v skladu z zakonom o diplomatski službi zaposlujejo osebe samo na podlagi pogodb o zaposlitvi, s katerimi se formalno uredi razmerje med delodajalcem in delavcem. Glede tega pojasnjuje, da sklenjene pogodbe izpolnjujejo zahteve glede vsebine pogodbe o zaposlitvi na podlagi bolgarskega prava.

17 Generalni konzulat pa izpodbija pristojnost bolgarskih sodišč za odločanje o sporu o glavni stvari in se sklicuje na pristojnost španskih sodišč kot sodišč kraja opravljanja dela ZN.

18 Predložitveno sodišče dvomi o obstoju čezmejnih učinkov, ker se spor o glavni stvari nanaša na bolgarsko delavko in bolgarskega delodajalca ter je njuno pravno razmerje tesno povezano z Republiko Bolgarijo.

19 Poleg tega predložitveno sodišče poudarja, da bolgarski zakon izrecno določa, da lahko v primeru pogodb, sklenjenih med bolgarskim delodajalcem s sedežem v tujini in bolgarskim državljanom, ki dela v tujini, morebitne spore obravnavajo le bolgarska sodišča. Ker je generalni konzulat pododdelek bolgarskega državnega organa s sedežem v drugi državi članici in ker je njegova dejavnost načeloma povezana z zaposlitvijo bolgarskih državljanov, naj se zato Uredba št. 1215/2012 ne bi uporabljala za spore med državljani države članice in konzularnimi predstavništvi te države članice s sedežem v drugi državi članici.

20 V teh okoliščinah je Sofiyski Rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali je treba člen 5(1) Uredbe (EU) št. 1215/2012 v povezavi z njeno uvodno izjavo 3 razlagati tako, da se Uredba uporablja pri določanju mednarodne pristojnosti sodišča države članice za pravni spor med delavcem iz te države članice in konzularno službo te države članice na ozemlju druge države članice, ali pa je treba ti določbi razlagati tako, da se za tak spor uporabljajo nacionalne določbe države članice, katere državljanki sta obe stranki, ki urejajo pristojnost?“

Vprašanje za predhodno odločanje

21 Predložitveno sodišče z vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 5(1) Uredbe št. 1215/2012 v povezavi z uvodno izjavo 3 te uredbe razlagati tako, da se ta člen uporablja za določitev mednarodne pristojnosti sodišč države članice za odločanje o sporu med delavcem iz ene države članice in konzularnim organom te države članice, ki je na ozemlju druge države članice.

22 Za odgovor na vprašanje za predhodno odločanje, ki se nanaša na člen 5(1) Uredbe št. 1215/2012 v povezavi z uvodno izjavo 3 navedene uredbe, je treba določiti, ali se Uredba št. 1215/2012 uporablja za položaj, zaradi katerega je nastal spor o glavni stvari.

23 Glede tega je treba na prvem mestu preučiti, ali spor o glavni stvari spada na področje uporabe Uredbe št. 1215/2012 kot „civilna in gospodarska zadeva“ v smislu člena 1(1) te uredbe.

24 Uredba št. 1215/2012 nadomešča Uredbo Sveta (ES) št. 44/2001 z dne 22. decembra 2000 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 4, str. 42), zato razlaga, ki jo je Sodišče podalo glede določb zadnjenavedene uredbe, velja tudi za Uredbo št. 1215/2012, saj se določbe teh dveh instrumentov prava Unije lahko štejejo za „enakovredne“ (sodba z dne 16. novembra 2016, Schmidt, C-417/15, EU:C:2016:881, točka 26 in navedena sodna praksa).

25 Glede tega je treba poudariti, da se v skladu s členom 1(1), prvi stavek, Uredbe št. 44/2001 ta uredba uporablja v civilnih in gospodarskih zadevah. Razlaga pojma „civilne in gospodarske zadeve“ je privedla do tega, da so nekatere sodne odločbe zaradi narave pravnega razmerja med strankama spora ali zaradi predmeta spora izključene iz področja uporabe Uredbe št. 44/2001 (glej med drugim sodbo z dne 28. aprila 2009, Apostolides, C-420/07, EU:C:2009:271, točka 42 in navedena sodna praksa).

26 Sodišče je tako ugotovilo, da čeprav nekateri spori med javnim organom in subjektom zasebnega prava lahko spadajo na področje uporabe Uredbe št. 1215/2012, pa je drugače, kadar javni organ deluje v okviru izvajanja javne oblasti. Izvajanje prerogativ javne oblasti s strani ene stranke spora, ker ta izvaja pooblastila, ki odstopajo od splošnih pravil, veljavnih v razmerjih med posamezniki, namreč ta spor izključuje iz civilnih in gospodarskih zadev v smislu člena 1(1) Uredbe št. 1215/2012 (glej sodbo z dne 28. februarja 2019, Gradbeništvo Korana, C-579/17, EU:C:2019:162, točka 49 in navedena sodna praksa).

27 Glede spora, ki je nastal med veleposlaništvom tretje države, ki je v državi članici, in njegovimi zaposlenimi je Sodišče razsodilo, da naloge veleposlaništva, kot izhaja iz člena 3 Dunajske konvencije o diplomatskih odnosih, sklenjene 18. aprila 1961 na Dunaju, v bistvu zajemajo predstavljanje države pošiljateljice, varstvo njenih interesov in spodbujanje prijateljskih odnosov z državo sprejemnico. Veleposlaništvo pri izvajanju teh nalog, tako kot vsaka druga oseba javnega prava, lahko deluje *iure gestionis* in prevzema obveznosti ter pridobiva pravice, ki imajo civilnopravni značaj, zlasti na podlagi sklenitve zasebnopravnih pogodb. To je zlasti v primeru, ko sklepa pogodbe o zaposlitvi z osebami, ki ne opravljajo nalog v povezavi z izvajanjem prerogativ javne oblasti (sodba z dne 19. julija 2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, točka 49).

28 To *a fortiori* velja tudi v primeru spora med generalnim konzulatom in osebo, ki tam zagotavlja storitve v obliki individualnega dela v zvezi s sprejemanjem dokumentov v zadevah, ki so jih pri konzulatu sprožili bolgarski državljani, in upravljanjem teh zadev, pri čemer gre za opravljanje storitev, ki ne spada v okvir izvajanja javne oblasti in pri katerem ni nevarnosti, da bi posegale v interese Republike Bolgarije na področju varnosti (glej v tem smislu sodbo z dne 19. julija 2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, točka 56).

29 Zato spor, ki izhaja iz pogodbe, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, lahko spada na področje uporabe Uredbe št. 1215/2012 kot civilna in gospodarska zadeva. Vendar mora predložitveno sodišče ugotoviti, ali je tako glede na vsa dejstva v postopku v glavni stvari.

30 Na drugem mestu je treba glede tujega elementa, katerega obstoj je pogoj za uporabo navedene uredbe, poudariti, da Uredba št. 1215/2012, čeprav v uvodnih izjavah 3 in 26 uporablja pojem „čezmejne pravde“, ne vsebuje nobene opredelitve v zvezi s tem.

31 Člen 3(1) Uredbe (ES) št. 1896/2006 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2006 o uvedbi postopka za evropski plačilni nalog (UL 2006, L 399, str. 1) opredeljuje enakovreden pojem „čezmejna zadeva“ kot zadevo, v kateri ima vsaj ena od strank stalno ali običajno prebivališče v državi članici, ki ni država članica, v kateri je sodišče, pred katerim poteka postopek (sodba z dne 7. maja 2020, Parking in Interplastics, C-267/19 in C-323/19, EU:C:2020:351, točka 33).

32 Ker obe ti uredbi spadata na področje pravosodnega sodelovanja v civilnih zadevah s čezmejnimi posledicami, je treba uskladiti razlago enakovrednih pojmov, ki jih je v teh zadevah uporabil zakonodajalec Unije (sodba z dne 7. maja 2020, Parking in Interplastics, C-267/19 in C-323/19, EU:C:2020:351, točka 35).

33 Sodišče je na podlagi navedenega člena 3(1) razsodilo, da ker ima tožeča stranka v postopku za izdajo plačilnega naloga sedež v državi članici, ki ni država članica sodišča, je spor čezmejni in torej spada na področje uporabe Uredbe št. 1896/2006 (sodba z dne 7. maja 2020, Parking in Interplastics, C-267/19 in C-323/19, EU:C:2020:351, točka 34 in navedena sodna praksa).

34 Glede tega je treba navesti, da je veleposlaništvo, kadar gre za pogodbe o zaposlitvi, ki jih sklene v imenu države, „poslovna enota“ v smislu člena 18(2) Uredbe št. 44/2001, če se naloge delavcev, s katerimi je ta sklenila te pogodbe, nanašajo na dejavnost upravljanja, ki jo veleposlaništvo izvaja v državi sprejemnici (sodba z dne 19. julija 2012, Mahamdia, C-154/11, EU:C:2012:491, točka 52).

35 Ta ugotovitev velja še toliko bolj, če pogodbe o zaposlitvi ne sklene veleposlaništvo, ampak generalni konzulat, če so izpolnjeni pogoji, našteti v točki 48 sodbe z dne 19. julija 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491).

36 Po analogiji je treba šteti, da je generalni konzulat „poslovna enota“ za namene Uredbe št. 1215/2012, ker izpolnjuje merila, določena v sodni praksi Sodišča. Natančneje, generalni konzulat se kot teritorialna struktura ministrstva za zunanje zadeve dolgoročno odraža navzven kot trajna izpostava tega ministrstva. Generalni konzulat zastopa ministrstvo v državi sprejemnici; vodi ga generalni konzul ter lahko samostojno pridobiva pravice in prevzema obveznosti po civilnem pravu. Iz tega sledi, da je konzulat v skladu z ugotovitvami iz točk 49 in 50 sodbe z dne 19. julija 2012, Mahamdia (C-154/11, EU:C:2012:491), mogoče šteti za center poslovnih dejavnosti.

37 Iz tega izhaja, da če konzulat pomeni „poslovno enoto“ neke države članice v drugi državi članici, je treba šteti, da ima ena od strank v sporu stalno ali običajno prebivališče v državi članici, ki ni država članica sodišča, ki odloča o zadevi.

38 Glede tega je treba opozoriti, da so bile pogodbe o opravljanju storitev, ki so predmet postopka v glavni stvari, sklenjene v Španiji in obveznosti, naložene s temi pogodbami, so bile izpolnjene v isti državi članici.

39 Glede na navedeno je treba ugotoviti, da ima spor o glavni stvari čezmejni učinek.

40 Ker je vprašanje za predhodno odločanje omejeno na uporabo Uredbe št. 1215/2012 in se ne nanaša na določitev pristojnosti bolgarskih ali španskih sodišč v obravnavanem primeru, bo moralo predložitveno sodišče sprejeti sklepe glede uporabe člena 362 bolgarskega zakonika o delovnih razmerjih.

41 V teh okoliščinah je treba na postavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba člen 5(1) Uredbe št. 1215/2012 v povezavi z uvodno izjavo 3 te uredbe razlagati tako, da se ta člen uporablja za določitev mednarodne pristojnosti sodišč države članice za odločanje o sporu med delavcem iz ene države članice, ki ne opravlja nalog v povezavi z izvajanjem javne oblasti, in konzularnim organom te države članice, ki je na ozemlju druge države članice.

Stroški

42 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (osmi senat) razsodilo:

Člen 5(1) Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah v povezavi z uvodno izjavo 3 te uredbe je treba razlagati tako, da se ta člen uporablja za določitev mednarodne pristojnosti sodišč države članice za odločanje o sporu med delavcem iz ene države članice, ki ne opravlja nalog v povezavi z izvajanjem javne oblasti, in konzularnim organom te države članice, ki je na ozemlju druge države članice.

Podpisi